

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

Međunarodni
krivični sud za
bivšu Jugoslaviju

Press Release. Communiqué de presse. Saopštenje za javnost

(Isključivo za medije. Nije službeni dokument.)

TRIAL CHAMBER

CHAMBRE DE 1ere INSTANCE

PRETRESNO VEĆE

Hag, 31. januar 2005.

CT/P.I.S.932-t

PRESUDA U PREDMETU

TUŽILAC PROTIV PAVLA STRUGARA

• PAVLE STRUGAR OSUĐEN NA 8 GODINA ZATVORA

U prilogu se nalazi sažetak presude Pretresnog veća II, u sastavu: sudija Parker (predsedavajući), sudija Thelin i sudija Van Den Wyngaert, kojeg je pročitao predsedavajući sudija.

SAŽETAK PRESUDE

Pretresno veće danas zaseda radi izricanja presude u prvostepenom postupku protiv Pavla Strugara.

U svrhe ovog ročišta, Veće će rezimirati svoje zaključke, naglašavajući da je ovo samo sažetak i da se jedini autoritativni ekspezo zaključaka Pretresnog veća, zajedno sa njihovim obrazloženjem, može naći u pismenoj presudi, čiji će primerci biti stavljeni na raspolaganje stranama u postupku i javnosti po završetku ovog zasedanja.

Pre nego što predemo na suštinu stvari, Veće želi da se zahvali usmenim i pismenim prevodiocima, Odseku za organizaciju rada sudnica, Službi za zaštitu žrtava i svedoka, zastupnicima jedne i druge strane i ekipi za pravnu podršku Veća, koji su doprineli efikasnijem vođenju ovog suđenja.

Optuženog, Pavla Strugara, penzionisanog general-pukovnika tadašnje Jugoslovenske Narodne Armije (JNA), optužnica tereti za zločine navodno počinjene 6. decembra 1991. godine u toku vojne kampanje JNA na području Dubrovnika u Hrvatskoj, u oktobru, novembru i decembru 1991. Navodi se da je u toku protivpravnog granatiranja istorijskog jezgra Starog grada Dubrovnika od strane artiljerije JNA na dan 6. decembra 1991. godine dvoje ljudi poginulo, dvoje teško ranjeno, a mnoge zgrade od istorijskog i kulturnog značaja u Starom gradu su oštećene. Ovi navodi leže u osnovi šest tačaka Optužnice koje se tiču kršenja zakona i običaja ratovanja po članu 3 Statuta ovog Međunarodnog suda, I to – ubistvo, okrutno postupanje, napadi na civile, pustošenje neopravdano vojnom nuždom, napadi na civilne objekte i uništavanje ustanova posvećenih, između ostalog, religiji, umetnosti i nauci.

Navodi se da je Optuženi kriv po svakoj od ovih šest tačaka po dva različita osnova. Prvo, u skladu sa članom 7(1) Statuta, da je lično naredio granatiranje Starog grada i da je lično pomagao i podržavao to granatiranje. Drugo, da je kao nadređeni odgovoran za kažnjivo ponašanje snaga pod njegovom komandom prema članu 7(3) Statuta. Navodi se da odgovornost Optuženog proističe iz njegovog tadašnjeg položaja komandanta 2. operativne grupe (2. OG).

U septembru 1991. godine, na južnom primorju Hrvatske započeli su sukobi između JNA i hrvatskih snaga. Počev od 1. oktobra 1991. godine uspostavljena je blokada Dubrovnika. Ona se nastavila 1992. godine, Snage JNA pod komandom optuženog započele su borbena dejstva da bi se primakle gradu, naročito od 23. do 26. oktobra i od 9. do 13. novembra 1991. godine. U oba navrata, granatirano je šire područje grada Dubrovnika i naročito Stari grad. Na dan 13. novembra 1991. godine, JNA je praktično imala u svojim rukama svu teritoriju oko šireg područja grada Dubrovnika,

Adresa na Internetu: <http://www.un.org/ictv/index-b.html>

Outreach program

Aleja Bosne Srebrene b.b., 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel.: +387 33 773 218, 773 219 Fax: +387 33 773 217

osim Srđa, brda koje predstavlja topografsku dominantu Dubrovnika, odmah iznad Starog grada i na kome se nalazi tvrđava iz Napoleonovih vremena.

Početak decembra 1991. godine, održani su pregovori u pokušaju da se reši problem blokade Dubrovnika. Dubrovnik je bio jedno od nekoliko spornih pitanja proisteklih iz sukoba u tadašnjoj SFRJ, kojima su se u to vreme bavili i hrvatski i srpski vrh. Hrvatska delegacija na ministarskom nivou, na čelu sa ministrom Rudolfom, i JNA, koju je predstavljao admiral Jokić, sastali su se u Cavtatu 5. decembra 1991. godine. Trebalo je da nastave 6. decembra 1991.

U pogledu događaja koji se direktno odnose na 6. decembar 1991. postoji velika količina dokaznog materijala. Dosta toga je dvosmisleno i protivrečno. Pretresno veće je moralo da utvrdi gde leži istina. Naše obrazloženje detaljno je izneto u pismenoj presudi. Sažetak materijalnih događaja koji sledi odražava naše zaključke o tome šta se uistinu dogodilo.

Znatno pre svitanja, oko 05:50 časova ujutru 6. decembra 1991. godine, stanovnici dubrovačkog Starog grada probuđeni su zvukom eksplozija. Započeo je artiljerijski napad. Mada se u početku paljba koncentrisala na područje oko Srđa, granatirani su i nastanjeni delovi Dubrovnika, uključujući Stari grad i njegovu luku, praktično od samog početka napada. Međutim, fokus napada pomerio se sa Srđa na šire područje Dubrovnika, uključujući Stari grad. Najintenzivnije granatiranje bilo je ujutru, između 09:00-09:30 časova i oko 11:00 časova. Otprilike oko 11:15 časova, učestalost granatiranja se znatno smanjila. Zatišje, međutim, nije dugo trajalo, i granatiranje je nastavljeno, mada je sada bilo više sporadično. Granatiranje je bitno oslabilo malo posle 15:00 časova, a ubrzo posle 16:30 časova se uglavnom prekinulo. Granatiranje Dubrovnika, uključujući Stari grad, trajalo je preko deset i po sati 6. decembra 1991. godine.

Dana 6. decembra 1991. godine JNA je pokušala da zauzme Srđ. Ovaj pokušaj je započeo između 05:00 i 06:00 časova 6. decembra 1991. godine, pod okriljem mraka. Izvele su ga dve male pešadijske jedinice 3. bataljona 472. motorizovane brigade JNA. Svaka od njih imala je blisku tenkovsku podršku. Napad je izvodilo manje od 40 vojnika. Pa ipak, hrvatske snage koje su branile Srđ bile su brojno nadjačane. Pešadijska i artiljerijska dejstva JNA tog dana je nadgledao i koordinirao komandant 3. bataljona 472. motorizovane brigade kapetan Kovačević, koji se nalazio na svom osmatračkom mestu na Žarkovici, maloj visoravni na oko dva kilometra jugoistočno od Starog grada, sa jasnim pogledom na severozapad od Dubrovnika, naročito na Stari grad i na Srđ.

Nešto posle 06:00 časova, više od pola sata pre svitanja, jedinice JNA otvorile su minobacačku i drugu artiljerijsku baražnu vatru. Isprva je glavna meta bio Srđ. Kako su se dve jedinice napadača primicale Srđu, došle su pod udar vatre branilaca sa Srđa. Iz hrvatskog minobacača kalibra 82 mm i mitraljeza tada je otvorena vatra na napadače sa šireg područja Dubrovnika, ali ne iz Starog grada. Pošto su vojnici JNA u napadu na Srđ bili pod sve jačom vatrom, neka oruđa JNA su usmerila paljbu na hrvatske odbrambene položaje na širem području Dubrovnika, pokušavajući da ih neutrališu.

Oko 08:00 časova, napadačke snage JNA su se dovoljno približile Srđu da i za njih postane opasna baražna vatra artiljerijskih oruđa JNA kojom je obasipan Srđ. Paljba na Srđ je obustavljena da bi vojnici JNA mogli da nastave prodor. Međutim, još uvek su bili pod vatrom minobacača sa hrvatskih položaja na širem području Dubrovnika, kao i pod defanzivnom vatrom sa Srđa. I mada je JNA u izvesnoj meri granatirala Dubrovnik, pa i Stari grad, praktično od momenta kad su baterije JNA otvorile vatra, od trenutka kad je baražna artiljerijska vatra na Srđ prestala oko 08:00 časova, izgleda da su se aktivni minobacači i druga artiljerijska orudja JNA uključujući rakete Maljutka, punom snagom usmerili na Dubrovnik, uključujući Stari grad. Nije bilo adekvatne kontrole i usmeravanja vatre iz minobacača i drugog oružja JNA. Paljba se nije ograničavala samo na hrvatske vojne ciljeve. Umesto toga, po Dubrovniku, zajedno sa Starim gradom, gađalo se mnogo, namerno i neselektivno. To je, kako je već rečeno, trajalo mnogo sati.

Pešadijski napad na Srđ bio je poprište izuzetno žestoke i očajničke direktne borbe između hrvatskih snaga i JNA. Na obe strane bilo je poginulih i ranjenih. Hrvatski branioци povukli su se na položaje pod zemljom u kamenoj tvrđavi na Srđu i pozvali hrvatske minobacače i druga vatrena oruđa da gađaju napadačke snage JNA koje su okružile tvrđavu. Pokušaji da se hrvatski branioци savladaju ili nateraju na kapitulaciju trajali su mnogo sati, ali bez uspeha. Konačno, posle 14:00 časova, iscrpljene

napadačke snage JNA prekinule su pokušaj da zauzmu Srđ i povukle se zajedno sa tenkovskom podrškom, pod zaštitom još jedne baražne minobacačke paljbe po Srđu. Povlačenje je okončano nešto posle 15:00 časova. Pokušaj zauzimanja Srđa je propao. Artiljerijski napad JNA na Dubrovnik, uključujući Stari grad, trajao je sve vreme dok je JNA pokušavala da zauzme Srđ.

Stav odbrane na suđenju – kao i objašnjenje koje je JNA dala u decembru 1991. godine za napad JNA na Srđ i artiljerijski napad na Stari grad – bio je da je napad preduzet samo po odluci kapetana Kovačevića iz 3. bataljona 472. motorizovane brigade, odluci koja je doneta impulsivno i suprotno naredjenjima nadređenih, u rano jutro 6. decembra 1991. Navedeni razlog za ovaj izuzetni postupak je taj da su u noći između 5. i 6. decembra hrvatske snage izvršile provokaciju pucajući na njegove vojnike, od kojih je jedan tada poginuo. Kovačević je tada izgubio samokontrolu i naredio napad, reagujući u afektu na ponašanje hrvatskih snaga.

Zaključak ovog Pretresnog veća je da je to potpuno netačno. Kasno popodne 5. decembra 1991. održan je sastanak na isturenom komandnom mestu 9. vojnopomorskog sektora u Kuparima. Treći bataljon 472. motorizovane brigade je tada bio pod komandom 9. vojnopomorskog sektora kojim je komandovao admiral Jokić. Visoki štapski oficiri 9. vojnopomorskog sektora, uključujući načelnika štaba, kapetana fregate Zeca, kao i komandanta 3. bataljona 472. motorizovane brigade kapetana Kovačevića i komandante drugih jedinica 9. vojnopomorskog sektora, bili su na tom sastanku. Na sastanku je utvrđen borbeni plan da se Srđ zauzme sledećeg jutra pre 12:00 časova. Srđ je bio dominantna kota i jedini preostali položaj koji su držale hrvatske snage na uzvišenjima iznad Dubrovnika. Plan je predviđao upotrebu minobacača i ostalih oruđa po vojnim ciljevima, uključujući i one na širem području Dubrovnika, kao podršku napadu na Srđ, po potrebi. U tome su učestvovali i druge jedinice 9. vojnopomorskog sektora pored 3. bataljona 472. motorizovane brigade. Ovo Pretresno veće zaključuje da se iz dokaza vidi da je napad na Srđ bio u potpunosti isplaniran i koordiniran unapred, 5. decembra 1991. godine, od strane štapskih oficira 9. vojnopomorskog sektora, i nije ga inicirao sam kapetan Kovačević u rano jutro 6. decembra 1991. reagujući na provokaciju hrvatskih snaga prethodne noći.

Dana 6. decembra 1991. godine, protesti protiv artiljerijskog napada JNA na Dubrovnik, a posebno na Stari grad, od strane ministra Rudolfa, šefa hrvatske ministarske delegacije, Posmatračke misije Evropske zajednice (PMEZ) i civilnih vlasti Dubrovnika, upućivani su u više navrata redom 9. vojnopomorskom sektoru, optuženom, i, saveznom sekretaru za narodnu odbranu, generalu Kadijeviću u Beograd. Oni nisu imali nikakvog efekta u zaustavljanju artiljerijskog napada.

Prema zaključku ovog Pretresnog veća, međutim, protest PMEZ generalu Kadijeviću naveo ga je da telefonira optuženom između 06:00 i 07:00 časova. Optuženi je, pak, oko 07:00 časova telefonirao admiralu Jokiću. Ovi događaji i ono što se odigralo između optuženog i admirala Jokića tada i kasnije u toku dana, predmet su velikih protivrečnosti u dokaznom materijalu. Nema potrebe da sada rezimiramo sve što je s tim u vezi razmatralo Pretresno veće ni sve razloge za zaključke koje je donelo. Pretresno veće želi, ipak, da naglasi svoj zaključak da ni u jednom trenutku tokom jutra 6. decembra 1991. ni optuženi ni admiral Jokić nisu naredili da se napad JNA radi zauzimanja Srđa obustavi. Između admirala Jokića i ministra Rudolfa je bilo razgovora tokom tog jutra i oni su se dogovorili o prekidu vatre sa početkom u 11:15 časova. Posle ovoga, optuženi jeste naredio prekid vatre. Ovo naređenje upućeno je samo nekim jedinicama JNA. Konkretno, nikakvo naređenje nije dato pešadijskim jedinicama koje su pokušavale da zauzmu Srđ da prekinu napad. Pošto se napad JNA na Srđ nastavio i nisu sve artiljerijske jedinice JNA prekinule paljbu, prekid vatre je neizbežno bio neefikasan i obe strane su nastavile sa dejstvima. Ni optuženi ni admiral Jokić nisu preduzeli nikakve dalje korake da zaustave artiljerijski napad na Stari grad, niti bilo koji drugi aspekt napada JNA.

Umesto toga, optuženi i admiral Jokić su zajedno tog popodneva odleteli u Beograd. General Kadijević im je tako naredio tog jutra, kada je do njega stigao protest PMEZ. Njih trojica su se sastali tog popodneva, a optuženi i admiral Jokić su se vratili u svoje komande oko 17:30 h. Jasno je da je JNA u tom trenutku pokušavala da ograniči štetne posledice napada na Dubrovnik, naročito na Stari grad. Taj napad je gotovo odmah izazvao burne negativne reakcije međunarodnih krugova. Admiral Jokić je bio neposredni komandant svih snaga JNA koje su tog dana učestvovali u napadu. On je takodje bio taj koji je kontaktirao sa hrvatskim i međunarodnim predstavnicima. Njemu je dodeljen zadatak da pokuša da "ispravi štetu i sredi stvar". On je predložio da se utvrdi odgovornost, što je bio

očigledan korak sa ciljem da se međunarodna kritika usmeri u drugom pravcu. Ono što je usledilo, prema zaključku Pretresnog veća, odražava smisao i učinak dogovora ili instrukcija koje je admiral Jokić poneo sa sastanka u Beogradu. Sledećeg jutra, on je potpisao sporazum o prekidu vatre. Prvo što je učinio bilo je da, pozivajući se na autoritet generala Kadijevića, pruži безусловna uveravanja ministru Rudolfu, Dubrovačkom kriznom štabu i PMEZ, da će biti sprovedena temeljna istraga i preduzete mere da se počinioici kazne. Brzo je sproveo istragu za koju je Pretresno veće zaključilo da je bila lažna. Kratko je raportirao Saveznom sekretarijatu o preduzetim merama i o akciji od 6. decembra 1991. uopšte, na takav način da se to uopšte nije poklapalo sa činjenicama koje proizilaze iz dokaza, kako bi prikazao postupanje snaga JNA u povoljnijem svetlu. Sledećeg dana, jedna "komisija" koju su činila tri oficira iz 9. vojnopomorskog sektora posetila je Stari grad da raportira o šteti. Admiral Jokić je usvojio taj izveštaj, koji je napisan s ciljem da se maksimalno umanjí priroda i obim oštećenja, i JNA oslobodi od odgovornosti za to. Uveče 6. decembra 1991. godine, on je smenio jednog vršioca dužnosti komandanta bataljona, potpukovnika Jovanovića iz 3. bataljona 5 motorizovane brigade. Interesantno je da je potpukovnik Jovanović bio vršilac te dužnosti svega jedan dan. On je vraćen na svoju redovnu dužnost i nisu mu izrečene nikakve disciplinske ili druge mere. Treći bataljon 5. motorizovane brigade nije bio odgovoran za granatiranje Starog grada, jer je Stari grad bio van domašaja njegovih minobacača. On nije preduzeo nikakve druge disciplinske ili administrativne mere da bolje utvrdi istinu o onome što se dogodilo ili da kazni krivce. Pretresno veće konstatuje da nikakve dalje istražne ili disciplinske mere nije preduzeo ni njegov neposredni nadređeni, optuženi, pa ni nadređeni optuženog, general Kadijević.

Iznesen je celi niz tvrdnji o tome zašto je Stari grad bio granatiran 6. decembra 1991. Konkretno, tokom izvođenja dokaza odbrane tvrdilo se da je u suštini Stari grad bio tek neznatno ili nimalo oštećen. Pretresno veće se, međutim, na osnovu dokaza uverilo da su oštećenja bila znatna i da su zahvatala na velike delove Starog grada. Odbrana je isto tako tvrdila da su sva eventualna oštećenja, odnosno – alternativno – neka oštećenja u Starom gradu zapravo, namerno ili slučajno, nanele hrvatske odbrambene snage ili drugi hrvatski faktori. Međutim, postoje jasni i ubedljivi dokazi, koji su doista mnogobrojni, da je do oštećenja nanesenih dubrovačkom Starom gradu 6. decembra 1991. došlo usled granatiranja od strane JNA. No, odbrana je iznela još jednu tvrdnju, koja je donekle nekonsistentna sa upravo razmotrenim tvrdnjama, a to je da su sva eventualna oštećenja dubrovačkog Starog grada 6. decembra 1991. bila žaljenja vredna, no neizbežna posledica artiljerijske vatre od strane JNA, usmerene na hrvatske vojne položaje u Starom gradu i u njegovoj neposrednoj blizini. Snage JNA su jednim delom gađale hrvatske vatrene i druge vojne položaje, stvarne ili pretpostavljene, na širem području Dubrovnika, no nijedan od njih nije se nalazio u Starom gradu. Uprkos nekim protivnim dokazima, svi ti hrvatski položaji bili su predaleko od Starog grada da bi ga izložili opasnosti nenamernih i slučajnih pogodaka granata koje je JNA ispaljivala na te hrvatske položaje. Zaključak Pretresnog veća jeste da je uzrok utvrđenih oštećenja Starog grada bilo ekstenzivno, namerno i neselektivno granatiranje Starog grada, koje je trajalo nekih 10 1/2 časova 6. decembra 1991, a vatra je otvarana ne samo iz minobacača, nego i iz drugih oruđa JNA, kao što su ZIS, bestrajni topovi i maljutke.

Što se tiče konkretnih optužbi, u Optužnici se navodi ubistvo dvojice civila tokom napada. S tim u vezi, Veće primećuje da, kada je grad u kojem živi civilno stanovništvo izložen namernom artiljerijskom napadu, čiji rezultat su pogibije civila, onda te pogibije mogu predstavljati ubistvo kada je izvršilac znao za verovatnoću da će napad dovesti do pogibija. Pretresno veće se uverilo da su činjenice i uzrok smrti dokazani za oba civila. Fizički izvršioci, pripadnici JNA, namerno su gađali Stari grad, znajući da u njemu živi civilno stanovništvo. Elementi krivičnog dela ubistva protiv tih izvršilaca su utvrđeni.

U Optužnici se dalje tereti za delo okrutnog postupanja u odnosu na dve žrtve. Slične navode u vezi sa trećom žrtvom Pretresno veće je odbacilo svojom odlukom po pravilu 98bis. Elementi krivičnog dela okrutnog postupanja protiv fizičkih izvršilaca, pripadnika JNA, su utvrđeni.

Tereti se i za krivična dela protivpravnih napada na civile i civilne objekte. Iz nedvosmislenih dokaza sledi da je 6. decembra 1991. Stari grad bio, i još uvek jeste, grad u kojem se živi. Iako je grad zaštićen kao deo svetske kulturne baštine, broj njegovih stanovnika bio je značajan i kretao se između 7.000 i 8.000 ljudi. Kao što je već rečeno, Veće je konstatovalo da je 6. decembra 1991. Stari grad intenzivno gađan iz artiljerijskog i drugog oružja JNA, te da JNA u Starom gradu nije gađala nikakve

stvarne ili pretpostavljene vatrene vojne položaje ili druge ciljeve. Veće je zaključilo da je namera izvršilaca bila da gađani civilno stanovništvo i civilne objekte u Starom gradu. Elementi ta dva krivičnih dela su stoga utvrđeni protiv fizičkih počinitelja, pripadnika JNA.

Što se tiče krivičnog dela pustošenja koje nije opravdano vojnom nuždom i dela uništavanja spomenika kulture, protiv optuženog se navodi, sledom odluke po pravilu 98bis, da je 6. decembra tokom granatiranja dubrovačkog Starog grada oštećeno ili uništeno 116 konkretnih zgrada i objekata. Veće konstatuje da je od tih 116 zgrada i objekata za njih 52 utvrđeno da su oštećeni, a šest ih je uništeno 6. decembra, tokom granatiranja Starog grada od strane JNA. Priroda i razmere oštećenja tih zgrada variraju. Osim toga, iako je nekoliko od 52 zgrade i objekta bilo u određenom stepenu oštećeno u ranijim granatiranjima u oktobru i novembru, Veće se uverilo da su prethodno oštećene zgrade tokom napada od 6. decembra pretrpele dalja značajna oštećenja. U vezi s optužbom za pustošenje, Veće konstatuje da je Stari grad u znatnoj meri oštećen 6. decembra 1991. Što se tiče optužbe za uništavanje spomenika kulture, dubrovački Stari grad je kao celina 1979. stavljen na popis objekata svetske kulturne baštine, tako da se svaka zgrada u Starom gradu, uključujući i zidine, može okarakterisati kao kulturno dobro. Utvrđeno je takođe da u neposrednoj blizini 52 zgrade i objekta uništenih ili oštećenih 6. decembra 1991 nije bilo nikakvih vojnih ciljeva, kao ni u Starom gradu ili u njegovoj neposrednoj blizini, tako da uništavanje ili oštećivanje dobara u Starom gradu 6. decembra 1991. nije bilo opravdano vojnom nuždom. Elementi ta dva krivična dela protiv fizičkih izvršilaca, pripadnika JNA, su utvrđeni.

Veće će se sada posvetiti ključnom pitanju, a to je da li je dokazano da je optuženi *lično* krivično odgovoran za artiljerijski napad na Stari grad ILI je, kao komandant 2. operativne grupe, indirektno krivično odgovoran za ponašanje pripadnika JNA, odnosno fizičkih izvršilaca ovih krivičnih dela. Utvrđeno je da su sve snage JNA koje su sudelovale u vojnoj akciji kod Dubrovnika 6. decembra 1991. bile sastavni deo ili podređene 9. vojnopomorskom sektoru, koji je 6. decembra 1991. bio pod komandom admirala Jokića. Dalje, 9. vojnopomorski sektor je pak bio pod operativnom komandom 2. operativne grupe, čiji je komandant bio optuženi. U svom svojstvu nadređenog komandanta optuženi je imao i pravnu i efektivnu kontrolu nad snagama JNA koje su izvodile vojnu akciju kod Dubrovnika, uključujući i granatiranje Starog grada.

Iz dokaza, međutim, ne sledi da je optuženi naredio granatiranje Starog grada, do kojeg je došlo 6. decembra 1991. Ono što jeste utvrđeno je da je optuženi izdao naređenje za pokušaj osvajanja Srđa, preduzet 6. decembra 1991. U pismenoj presudi Veće se osvrnulo na dokaze iz kojih to sledi, kao i na neke dokaze kojima je pokušano da se pokaže da nije bilo tako. Konkretno, Veće prihvata iskaz Colina Doylea, koji je tada bio na čelu Posmatračke misije EZ u Bosni i Hercegovini, o njegovom razgovoru sa optuženim 6. decembra 1991, odmah nakon podneva, iz kojeg sledi – po zaključku Veća – da je optuženi priznao da je naredio napad na Srđ. Konkretno reči optuženog mogu da se shvate tako kao da sugerišu da je on naredio granatiranje Starog grada, no iz razloga navedenih u pismenoj presudi, to ne odgovara zaključku Veća. Optuženi je, međutim, detaljno planiranje napada na Srđ prepustio 9. vojnopomorskom sektoru, čije su snage opkolile Dubrovnik, i to se odigralo kasno 5. decembra 1991.

Iako je, na osnovu okolnosti poznatih optuženom u vreme njegovog naređenja za napad na Srđ, on morao biti svestan mogućnosti da, kao u oktobru i novembru, njegove snage ponovo zanemare naređenja i izvrše namerno i neselektivno granatiranje, posebno Starog grada, nije utvrđeno da je optuženi u vreme izdavanja svog naređenja znao da postoji velika verovatnoća da se to dogodi. Stoga nije dokazano da je optuženi kriv za izdavanje naređenja za napad na Stari grad.

Veće konstatuje da nije dokazano da je optuženi pomagao i podržavao protivpravno granatiranje Starog grada. Konkretno, iako nije preduzeo sve nužne i razumne mere da obezbedi da se granatiranje prekine, optuženi jeste izdao naređenje da prekid vatre stupi na snagu u 11 časova i 15 minuta, mada to naređenje nije efikasno sprovedeno. Osim toga, nije utvrđen ni neophodni element svesti za pomaganje i podržavanje. Stoga nije dokazano da je optuženi lično krivično odgovoran za napad prema članu 7(1) Statuta.

Osvrnućemo se sada na odgovornost optuženog u njegovom svojstvu komandanta 2. operativne grupe na osnovu člana 7(3). Dana 6. decembra 1991. optuženi je imao pravna ovlašćenja i materijalnu mogućnost da izdaje naređenja 3. bataljonu 472. motorizovane brigade i svim drugim

snagama JNA koje su učestvovala u napadu na Srđ i u granatiranju Dubrovnika, uključujući i Stari grad, kako bi obezbedio da se Stari grad ne granatira i da se postojeći napad prekine. Prema nalazu Veća, od otprilike 07:00 časova 6. decembra 1991. optuženi je bio upozoren, zbog događaja koji se detaljno izlažu u pismenoj presudi, na jasan i velik rizik da njegova artiljerija ponavlja svoje ranije postupke i da granatira Stari grad. U to vreme je taj rizik bio toliko stvaran, a implikacije tako ozbiljne, da je optuženi trebao da shvati hitnu potrebu da utvrdi da li artiljerija JNA doista bez opravdanja granatira Stari grad i – ako to čini – da obezbedi da se napad na Stari grad zaustavi. On to nije uradio. Konkretno, zaključak Veća je da optuženi oko 07:00 časova 6. decembra 1991. nije dao naređenje admiralu Jokiću da zaustavi napad na Srđ. Veće je već navelo da je naređenje za obustavu vatre, koje je trebalo da stupi na snagu u 11 časova i 15 minuta, bilo izdato nekim jedinicama JNA, no ne svima, a ljudstvu koje je pokušavalo da osvoji Srđ nije bilo naređeno da prekine napad u 11 časova i 15 minuta.

Iz dokaza dalje sledi, prema zaključku Pretresnog veća, a uprkos izričitim suprotnim tvrdnjama, da je optuženi nakon napada u svakom trenutku raspolagao punim ovlašćenjem da lično pokrene istragu i preduzme disciplinske ili druge korake protiv izvršilaca napada na Stari grad, te da od admirala Jokića zatraži da preduzme efikasnije mere. Uprkos tome, optuženi je odlučio da ne preduzme nikakve korake.

Veće se stoga uverilo da su elementi neophodni za utvrđivanje odgovornosti optuženog prema članu 7(3) Statuta, u njegovom svojstvu nadređenog komandanta snaga JNA koje su izvršile protivpravno granatiranje Starog grada 6. decembra 1991, dokazani. On nije učinio ništa da zaustavi napad od 6. decembra 1991, kada je to mogao i trebao da uradi, a nakon toga se nije postarao da izvršioци budu kažnjeni.

U ovom predmetu su utvrđeni elementi svih šest tačaka Optužnice. Veće, međutim, primećuje da je ključno kažnjivo ponašanje bio artiljerijski napad na Stari grad. Tokom tog napada ubijeni su i ranjeni civili, a zaštićene zgrade su oštećene i uništene. Mišljenje Veća je da ključno kažnjivo ponašanje direktno i sveobuhvatno sledi iz tačaka 3 i 6, te da su interesi pravde i odmeravanja kazne u potpunosti zadovoljeni ako se osuđujuće presude izreknu samo za ta krivična dela.

Gospodine generale, molim vas da ustanete.

Veće vas proglašava **krivim** po članu 7(3) Statuta za sledeće dve tačke:

Tačka 3: napadi na civile, kršenje zakona i običaja ratovanja, po članu 3 Statuta;

Tačka 6: uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namenjenim religiji, dobrotvornim svrhama i obrazovanju, umetnosti i nauci, istorijskim spomenicima i umetničkim i naučnim delima, kršenje zakona i običaja ratovanja, po članu 3 Statuta.

Iako se Veće uverilo da su utvrđeni elementi sledeće četiri tačke na osnovu člana 7(3) Statuta, Veće vas **ne** proglašava krivim u odnosu na:

Tačku 1: ubistvo;

Tačku 2: okrutno postupanje;

Tačku 3: pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom;

Tačku 4: protivpravni napad na civilne objekte.

Dalje, Veće vas **ne** proglašava krivim po članu 7(1) Statuta ni za jednu od šest tačaka.

Veće je u pismenoj presudi detaljnije iznelo faktore koje je uzelo u obzir prilikom odmeravanja kazne. Veće je posebno bilo svesno težine napada na dubrovački Stari grad i posledica po njegove stanovnike i po kulturna dobra koja su bila oštećena ili uništena u tom napadu. Veće želi da naglasi da vam se kazna neće izreći za izdavanje naređenja za napad na Stari grad. Vaša krivična odgovornost

proizlazi iz toga što niste preduzeli odgovarajuće mere da zaustavi granatiranje Starog grada i što se niste postarali da oni koji su bili odgovorni za napad budu disciplinski kažnjeni.

U tom smislu vi niste bili direktno nadređeni onima koji su bili odgovorni. Direktno nadređen je bio admiral Jokić. Vi ste bili nadređeni admiralu Jokiću i stoga ste u hijerarhiji udaljeni za jedan stepen. Veće uzima u obzir da se admiral Jokić izjasnio krivim za krivična dela koja proizlaze iz njegovog učešća u napadu na Stari grad i da mu je izrečena kazna od 7 godina zatvora.

Veće uzima u obzir vašu starost i narušeno zdravlje, kao i druge olakšavajuće faktore koji se iznose u pismenoj presudi.

Pretno veće vam ovime izriče jedinstvenu kaznu od **8** godina zatvora.

Izvolite sestti.

Optuženi je u pritvoru proveo 475 dana. U skladu sa pravilom 101(C) Pravilnika, optuženom će se u kaznu uračunati vreme provedeno u pritvoru.

U skladu sa pravilom 103(C) Pravilnika, osuđeni ostaje u pritvoru Međunarodnog suda dok se ne okonča priprema za njegovo prebacivanje u državu u kojoj će izdržavati kaznu.

Sednica je završena.

*****

Kompletan tekst presude možete naći na Internet stranici MKSJ www.un.org/icty ili na zahtev dobiti od Službe za informisanje javnosti.